

De Vrije Wil en de Hongerstaker

Rutger Willem Weemhoff

De Vrije Wil
en de
Hongerstaker

gratis telefoonboekje

Rutger W. Weemhoff

Curriculum Vitae

Na zijn klassieke opleiding aan het gymnasium in Voorburg en de Toneelschool te Amsterdam, betrad Rutger Willem Weemhoff begin jaren zeventig de planken. Als jong acteur speelde hij bij gezelschappen als *Toneelgroep Centrum* en *Poëzie Hardop* en baande zich allengs een eigen weg in theaterland. In 1977 pionierde hij in eigen beheer met de solovoorstelling *De Jongste Dag*, een zeer succesvolle vernieuwende muziektheaterproductie, die in Nederland echt opzien baarde. Enkele jaren later richtte hij zijn eigen theatergroep op: *Toneelgroep Acht Oktober*, waarmee hij het theater tot dichtbij de mensen bracht, in een tent in

een nieuwbouwwijk, of soms gewoon op het biljart in een lokaal café.

Op televisie liet hij eveneens zijn sporen na: van satirische producties met zijn eigen *Videotheater* op de Amsterdamse kabel (Lubbers!), tot aansprekende rollen bij de landelijke televisie in o.a. *Titaantjes*, *Dubbelleven*, *Vrouwenvleugel* en *Goudkust*, waarna hij nationale bekendheid verwierf in de rol van Bad Guy, magnaat Henri van Cloppenburg.

Hij maakte in de jaren '80 als schrijver/ regisseur een aantal door hem zelf geschreven televisiedrama producties voor de NOS televisie:

De Werking, *Dansen wij vanavond?* en *Ondergangen*. Te zien via links achterin.

Daar treft u nog veel meer links naar de diverse producties van de auteur.

Weemhoff is echter méér: hij is ook een denker. In de jaren '80 volgde hij een deelstudie *filosofie* aan de Universiteit van Amsterdam.

Zijn boek *FilosofievandeDood.nl* trok de aandacht van *Filosofie Magazine*, dat hem in 2002 interviewde als '*filosoof van de dood*'.

Zijn levensmotto, met een knipoog:

*'Filosofie van de Dood, da's pas leven!
Ik sterf, dus ik ben (niet).'*

Als *auteur* is hij onvermoeibaar. Hij schreef diverse romans, korte verhalen, filosofische traktaten en essays, toneelstukken, filmscenario's en poëzie.

En talloze blogs! Zijn oeuvre is veelzijdig, eigenzinnig, doordrenkt van humor, ernst en intellect.

Om dit alles onafhankelijk en onder eigen vaandel uit te dragen, richtte hij al in 2005 zijn eigen ideële uitgeverij op:

UitgeverijPartout.nl

‘Partout = overall!’

Uitgeverij Partout

Amsterdam

Contact: info@uitgeverijpartout.nl

De Vrije Wil en de Hongerstaker

door Rutger Willem Weemhoff

Niets uit deze uitgave vermenigvuldigen zonder nadrukkelijke toestemming van de uitgever. De Vrije Wil en de Hongerstaker is een kort essay, een 'telefoonboekje' dat zich, dankzij de korte hoofdstukjes, makkelijk laat lezen. Het is bedoeld als promo om gratis te downloaden op uw mobiel of iPad, laptop e.d. en is behalve digitaal ook als boek verkrijgbaar op de website:

<https://www.uitgeverijpartout.nl/al-ons-aanbod>

Behalve het essay treft u achterin nog tal van YouTube links naar het multimediale werk van de auteur en een uitgebreide bibliografie van diens complete oeuvre.

Copyrights: Uitgeverij Partout Kroppenstedt
auteur: Rutger Willem Weemhoff 2012

*Er zijn meer dingen in de hemel en op aarde,
Horatio, dan waar jouw wijsbegeerte van
droomt*

Citaat uit Hamlet, William Shakespeare

Pleidooi voor een moderne metafysica

Tegenwoordig denken we door de nieuwste wetenschappelijke ontwikkelingen dat echt alles gedetermineerd is. Velen beschrijven de werkelijkheid als causaal en de mens 'als een zeer geavanceerde computer'. Er zijn altijd al discussies geweest over het bestaan van de vrije wil. Die is ook maar wat moeilijk filosofisch te bewijzen. De auteur wijst op *contingentie* als het sleutelbegrip voor het bewijs van het bestaan van een vrije wil. Het toeval speelt een hoofdrol in de kosmos. Creativiteit is het sleutelwoord, er ontstaat steeds weer iets nieuws, iets onverwachts. De oerkracht van de vrije wil is de eigenlijke scheppingskracht, de motor van het heelal. Weemhoff gaat met name 'voor de mens', die ook scheppende krachten bezit. Behalve de wetenschap, dwingt grote kunst altijd diep respect af omdat er iets gemaakt is dat onuitspreekbaar in relatie staat met onze

oorsprong. De wetenschappelijke nieuwsgierigheid naar hoe de wereld in elkaar steekt zal altijd blijven, laten we dus daarnaast het denkraam, - het werkveld van die nieuwsgierigheid, bij voorkeur maar zo ruim mogelijk kiezen.

Determinisme als modern geloof

Tegenwoordig denken we door de nieuwste wetenschappelijke tech ontwikkelingen dat echt alles *gedetermineerd* is, m.a.w.: vastligt. We bestaan uit elementaire deeltjes, we zijn een chemische fabriek, ieders DNA keten ligt rotsvast verankerd in onze genen, de miljarden neuronen die door onze hersenen en in ons lichaam altijd maar voortrazen zijn elektrische pulsen met een heel precieze lading. Er is geen ontsnappen aan, we zijn een biologisch volledig gedetermineerd organisme.

Ook de moraal kan op de schroothoop, want morele verantwoordelijkheid bestaat helemaal niet, is een neuraal verzinsel, want je hebt toch niet echt een keuze?

Alles ligt logischerwijze vast, ook de moraal. Maar is dat wel echt zo?

Het is de theorie van deterministen met zijn oorzaken en gevolgen, die uiteindelijk toch in haar eigen causaliteit vastloopt, want hoe ziet het Begin er dan uit?

Enige bescheidenheid in de opstelling van de fysische wetenschappen lijkt mij dus wel op zijn plaats, dat moet toch echt de conclusie zijn. Uiteindelijk blijft het allemaal toch vooralsnog 1 groot mysterie?

De bibliotheek in Londen staat vol met kilometers lange rijen wetenschappelijke werken, maar is daarmee echt de gehele werkelijkheid in kaart gebracht?
Geenszins!

Een vrije wil is evolutionair best handig

Het mooie is dat er tal van voorbeelden in de natuur bestaan, waarbij het erop lijkt dat tal van organismen toch wel degelijk een *vrije wil* hebben. De evolutie neemt vrijwel altijd het zekere voor het onzekere en heeft daarom talloze vrije keuzemomenten ingecalculeerd. Dat klinkt toch nog behoorlijk deterministisch, maar is het niet.

Het mooiste voorbeeld? De spermatozoïden van de mens: waarom moeten er miljoenen van worden aangemaakt, terwijl je er maar eentje nodig hebt voor de voortplanting?

Tal van organismen: planten, dieren, mensen, hebben een reusachtige overkill aan voortplantingsmechanismen, de natuur is blijkbaar als de dood een keer *niet* raak te schieten.

Eencellige kent al individualiteit

Vrije wil vooronderstelt, gezien bijvoorbeeld de spermatozoiden, een keuzemechanisme. Er is, - zelfs als het gaat om het begin van leven, al sprake van 'n zekere individualiteit. Een eencellige begint daar al vroeg mee: die kan kiezen om naar boven te zwemmen, maar ook naar links of naar rechts, of zelfs naar beneden. Zo'n eencellige kan alle kanten op! Objectief vastgesteld is er individueel volledige bewegingsvrijheid van deze organismes. Hoe zou je die ooit nog als deterministisch kunnen definiëren?

Determineren is bepalen.

Dan zou er 'n bepaalde specifieke bedoeling, c.q. bepaalde beweging, moeten zijn.

Zeg, deeltjes, jullie gaan allemaal naar boven zwemmen hoor!

Die bepaaldheid, bedoeling is er echter niet. Contingentie! Toeval!

De bewegingsmogelijkheden zijn in principe oneindig! De cellen zijn vrij!

Een bepaaldheid/bedoeling kan eventueel pas *daarna* ontstaan, nadat er eerst vrij gekozen is voor beweging x, y, z of ...etc. De amoebe die in de evolutie naar boven zwom, kroop op een gegeven moment aan land. In dat voorbeeld is sprake van determinatie (de cel) maar ook van een primitieve vrije wil: de chemische opbouw van de cel was voorgegeven, maar deze bevatte ook een contingent element: het hing van het toeval af of het organisme koos voor het naar boven zwemmen (overleven) of verdwijnen in de donkerste diepten (sterven). Waar het om gaat is dat je niet kunt verklaren via deterministische, c.q. logische principes waarom sommige van de intrinsiek gelijke organismes zoveel kanten uitzwemmen, *zonder* aanwijsbare redenen, laat staan dat je kunt begrijpen waarom een specifiek aantal naar boven zwemt. Er is kortom op grote schaal sprake van onvoorspelbaarheid en zelfs willekeur in de schepping.

Het bestaan van contingentie

Determinisme veronderstelt een bepaaldheid. Die bepaaldheid is er in bovenstaande situatie ten dele, voor wat betreft de constitutie van de cellen, maar verder (nog) niet.

Als er uitsluitend determinisme is, dan is er alleen oorzaak en gevolg.

Er is met de beste wil van de wereld geen logische verklaring in de zin van oorzaak en gevolg te vinden voor een als *contingent te* beschrijven verschijnsel als het naar boven zwemmen. Qua bewegingsvrijheid is immers sprake van *absolute* toevalligheid, een wetenschappelijk alom geaccepteerd begrip. De Natuur maakt geen keuze, nee, er valt iets toe. Toeval.

Er is daarbij *a priori* nog niets aanwijsbaar, er is geen determinering, geen bepaalde ontwikkeling *vooraf*. Als je volgens strikt wetenschappelijke principes redeneert is er

dus sprake van puur toeval dat de cel naar boven is gezwommen en uiteindelijk aan land gaat.

Toeval kan vervolgens niet en nooit (tegelijktijd) gedetermineerd zijn.

Daar krijgt niemand natuurkundig *noch* filosofisch een speld tussen.

Als iemand steeds maar wil blijven roepen dat toeval *ook* gedetermineerd kan zijn, tja..dan krijg je een kip/ei discussie, Droste-blik oftewel blikvernauwing, c.q. tunneldenken.

Hoe gedetermineerd kan iemand zijn(zucht)? Jammer voor de deterministen, maar *contingentie*: daar zit hem DE kneep in dit debat.

Filosofische beschouwing van het begrip contingentie

Ik beschouw (het ontstaan van) de mens als wezenlijk volkomen vrij en onbepaald.

Er is volgens de kwantumfysica geen enkele determinering in de zin van een bepaaldheid, van noodzakelijkheid, aan te wijzen als het gaat om de mens.

Er wordt door mij zelfs geponereerd dat de mens een *uitsluitend* contingent wezen is: hij is met andere woorden in zijn kleinste samenstelling een toevallig wezen.

Als volgens de kwantumfysica niet alleen de samenstelling van de elementaire deeltjes onderling, maar ook de deeltjes zelf contingent blijken, is het duidelijk dat je vervolgens de mens, immers opgebouwd uit deze deeltjes, ook contingent mag achten.

Acht je, andersom redenerend, de mens daarentegen een gedetermineerd, noodzakelijk wezen, een wezen waar een

bepaalde bedoeling achter zit, dan moet je ook zijn producten, onder meer het micro reductionisme, en de kwantumfysica, gedetermineerd en noodzakelijk achten. Maar zo'n noodzakelijke wetenschap kan niet ook nog eens beweren dat de mens zo nu en dan contingent is, zonder zichzelf tegelijk als contingent te beschouwen, want het noodzakelijke kan niet en nooit uit het contingente voortkomen. De veronderstelling van de menselijke contingentie *binnen* een noodzakelijke wetenschap als die van het derterminisme, resulteert in een filosofische contradictie en is daarom onhoudbaar. De mens is noodzakelijkerwijze, - op grond van de contingentie van de samenstellende elementaire deeltjes, een toevallig schepsel..

Welke visie dan ook: relativieren

Stellen we ons dus de vraag hoe het denken zo heeft kunnen ontsporen tot het succesrijke *geloof* dat het hedendaagse materialisme en het fysicalisme, kortom, samengevat als het determinisme, nu eenmaal is.

Wij zijn onze hersens bijvoorbeeld.

Gelukkig zijn er juist ook met name wiskundigen die logisch redenerend heel ergens anders op uitkomen!

Ik ga uit in mijn denken van Gödels fameuze onbeslisbaarheidsstelling, die zegt dat in een axiomatisch-deductief (dus formeel) systeem nooit alle stellingen die in het systeem maar kunnen voorkomen, als *waar of onwaar* bewezen kunnen worden, zodat geen enkel formeel systeem, dus zelfs de wiskunde niet, een gesloten systeem vormt.

In die zin is mijn theorie omtrent determinatie en vrije wil hoe dan ook altijd relatief.

(Dit voorkomt hopelijk verdere een hoop kip/ei discussies). Vanwege de inherente onzekerheid van alle kennis dient men altijd open te staan voor alternatieven om tot verbetering te kunnen komen.

Indien ik aldus de onvolkomenheid van mijn theorie meeneem, dan zal men toch in alle gevallen de noodzaak van het zich voordoen van een onvoorspelbare gebeurtenis moeten erkennen, en kan ik, bijgevolg, deze gebeurtenis 'toevallig' noemen.

Kort samengevat, is 't niet wetenschappelijk om wetenschap uitsluitend te beschouwen als formalisme: de inbreng van het subject is met name voor filosofen van primordiaal belang. Veel interessanter is het vervolgens om nog eens verder na te denken over hoe contingentie juist voor creatieve momenten in de evolutie zorgt.

Irrationaliteit als uitgangspunt nemen

Het gaat mij veel meer om waarschijnlijkheid dan om (absolute) waarheid. (Boude!) veronderstellingen zijn voor de verdere ontwikkeling van de wetenschap van groot belang. Het is immers maar al te vaak een zeer onlogische, want irrationele gang van zaken in de natuur! Zij maakt er meestal maar wat van, namelijk een potje - logisch gesproken : een knoeiboel, en dat is geen subjectieve constatering van mij, maar een objectieve uitspraak, gedaan aan de hand van wetenschappelijk vastgestelde feitelijk irrationele processen.

Dergelijke irrationele processen en het rationele determinisme verdragen elkaar niet. De natuur maakt er vaak een enorme tombola van en laat van alles aan het toeval over, dat is mijn pijnpunt. Voorbeelden te over in de evolutie van tal van overbodige ontwikkelingen die nergens toe leiden.

Tallose soorten die uitsterven. Of juist overleven. *Als er sprake is van uitsluitend determinisme, waarom zou de natuur dan niet direct kiezen voor de gemakkelijkste weg: meteen raak schieten?*

Alle hens aan dek: alle cellen naar boven!!!
Niet dus. M.a.w., het gaat er in de schepping absoluut niet rationeel aan toe.

Nee, er wordt blijkbaar in de schepping voortdurend van alles geprobeerd en gecreëerd. De levensvormen mogen het voor een deel zelf uitzoeken, de Natuur ziet wel wat ervan komt.

Hohoho, zegt iemand: het *biologisch gedrag* van amoeben vormt geen enkel bewijs voor keuzevrijheid. Eencellige organismen volgen de regels die vastgelegd zijn in hun DNA, ze kunnen niets anders doen dan dat. In de microbiologische industrie wordt daar handig gebruik van gemaakt door te sleutelen aan het DNA waarmee het organisme wordt

ingezet om te doen *wat wij willen dat het doet*. U hoort de ware determinist mij hier al aldus tegenspreken: dat we keuzevrijheid ervaren wil immers nog niet zeggen dat we die keuzevrijheid ook daadwerkelijk hebben, zo houdt hij vol. Tja. Het is dus vooraf bepaald dat sommige cellen zullen moeten sterven. Waarom dan? Voor de gezelligheid, de broodnodige variatie? Hier loopt de determinist toch echt vast, zo onlogisch!

De vrije wil is kortom, - nu voorgoed ook filosofisch bewezen, een aanwijsbaar en concreet begrip in de kosmos.

Vrijheid als belangrijk creatief principe

Neem a.u.b. het voorbeeld van een gevangene. Een gevangene heeft een handelingsbeperking, geen wilsbeperking. Hij kan de gevangenis niet verlaten, maar dat staat helemaal los van de vraag of hij eigenlijk wel weg wil.

Een handelingsbeperking heeft dus nog niets met de wilsvrijheid te maken.

In handelingsbeperkingen gaat het om de situatie dat een mens zijn (vrije) wil niet kan effectueren. Maar pas bij die vrije wil, los van de vraag naar effectueerbaarheid, stuiten we op het goud dat we zochten: de eigenlijke kern van de vrijheid. Want beeld je nu eens in dat iemand in de gevangenis niet de vrijheid had om bij zichzelf te overwegen of hij al dan niet weg zou willen, maar dat dat een onveranderlijk gegeven was.

Dan zijn we bij het soort dwang aangeland dat dieren ervaren: als zij in de vrachtwagen

moeten, hebben zij geen innerlijke ruimte van alternativiteit om dat wel of niet te willen. Bij hen is het gewoon soort bepaald: koeien willen de vrachtwagen niet in, maar daar hebben ze zelf niets in te kiezen. De koe kan zich niet tegenover haar eigen innerlijke 'drive' plaatsen, de mens heeft daarentegen de ruimte om zich tegenover zijn eigen primaire 'drive' te plaatsen en dan..te beslissen. *(Met dank aan de Franciscanen, Middeleeuwen.)*

De individueel volledige bewegingsvrijheid van de eencellige organismes uit ons eerdere voorbeeld is in onze analyse toch echt objectief vastgesteld, de mogelijkheid om te bewegen is vooraf bepaald, het bewegen zelf gebeurt in *vrijheid*.

Er is hier toch echt filosofisch bewezen en wetenschappelijk aantoonbaar sprake van een werkelijk vrije individuele keuze, een volledige vrijheid van bewegen, om bijv. *naar*

boven te zwemmen. Waarom zou de natuur die volledige vrijheid hebben ingebouwd? Het was toch veel handiger geweest als de amoeben allemaal slechts uitsluitend naar boven zouden hebben kunnen zwemmen? Maar dat is nadrukkelijk niet het geval!

Filosofisch is het interessant dat wanneer je uitgaat van toeval in dit verband, om te bedenken *waarom* dat toeval is ingebouwd in de evolutie. Dat er *misschien* meer kans op overleven is? Maar die uitkomst stond op dat moment toch allerminst nog vast? Er is sprake van een experiment, een zoektocht, en dat geldt dan later steeds weer opnieuw op talloze momenten in de evolutie. Onzekerheidsprincipe!

Onzekerheidsprincipe

De meest primitieve levenssoorten hebben
blijkbaar al een vrije wil! *Note 1

In deze vrije wil is blijkbaar voorzien om
evolutionair zoveel mogelijk kans te hebben
op 'n zo goed mogelijk overlevingsresultaat.
Daar zou je dan weer een determinering
achter kunnen zoeken, het organisme kan
immers niets anders doen dan de opdrachten
van zijn DNA uitvoeren. Maar dat is allemaal
achteraf praten. Op het moment zelf was er
geen enkele sprake van welk overlevings-
resultaat dan ook.

*Het ontstaan van leven = contingent,
toevallig geweest!*

Wij mensen zijn zoekers, dat is onze ware
aard. Maar bij voortduring doen we net of we
overal zeker van zijn, we analyseren maar al
te snel een oorzaak en gevolg.

= Determinisme, ons denken gaat causaal, maar we doen daarmee onze eigen *onzekere* oorsprong geweld aan. We willen zo graag steeds opnieuw rationele waardeoordelen toekennen aan zogenaamd deterministische ontwikkelingen van schepselen, maar er is geen enkele logica in de evolutie te ontdekken. Er is voortdurend sprake van mutaties en van een vrije keuze waarvan de uitslag *kan* leiden tot een nieuwe evolutionaire ontwikkeling, maar dat hoeft helemaal niet. De Natuur wist/weet op bepaalde specifieke keuzemomenten ook nog niet precies hoe nu verder.

De vrije wil doet zijn intrede zodra we van levende wezens spreken..

Als de basiseigenschap van de schepping vrijheid is, in principe oneindig, geldt dat zeker ook voor ons mensen. * Note 2

Als het de wil is van een mens om te vliegen, dan kon aan deze wil *deterministisch* niet voldaan worden, omdat we hierin beperkt waren door o.a. de zwaartekracht en het feit dat we geen vleugels hebben.

Toch kan de mens nu vliegen! Hij wilde die vrijheid voor zichzelf! De mens heeft mijns inziens zijn vrije wil evolutionair optimaal weten te gebruiken en daarmee een steeds groter potentieel aan hersenvermogen ontwikkeld. Een aap wil ook best vliegen, maar die heeft dat net iets anders opgelost dan de mens..Het vliegtuig was toch echt niet vooraf bepaald, degene die evolutionair ons het dichtst na staat, de aap, is *niet* op die ontwikkeling uitgekomen..

Hoe meer intelligentie, hoe meer vrije wil.

Ik vind met name in de menselijke techniek bij uitstek 'n bewijs voor wat gedetermineerd is en wat vrije wil. Techniek, bijvoorbeeld het vliegtuig, is een staaltje van determinatie dat dankzij onze vrije wilskracht werd ontwikkeld. Wij mensen wilden de vrijheid om (ook) te kunnen vliegen net als vogels, en wij hebben eigenhandig een apparaat bedacht dat vliegen kon, dat hebben wij *als goden* gedetermineerd. Idem de ontwikkeling van bijv. de auto. En er zijn zoveel meer cases.

Zelfs als computers straks zelf gaan denken, taal en emoties krijgen, blijven zij door ons gedetermineerd. Wij mensen willen zelf deze apparaten in vrijheid programmeren en bedienen. Kunstmatige intelligentie is mooi, maar onvergelijkbaar met die van de mens. Het verschil tussen een zeer geavanceerde computer en een mens vermag veel duidelijk

te maken over de vrije wil. Technische apparaten zijn fenomenen die voortkomen uit causale, d.w.z. *rationele* werkprocessen, als je dit doet, dan krijg je dat effect (denk aan het schakel mechaniek in computers van nullen en enen).

Maar de moderne neurologie maakt duidelijk dat de mens een grillig emotioneel wezen is, vaak volkomen *irrationeel*.

Dr. Antonio Damasio beschrijft als neuroloog de lichamelijke lus: *het gevoel van de emoties die we in ons hebben dat schakelt via de neocortex en dan leidt tot bewustzijn.*

Emoties en gevoelens zijn onontbeerlijk voor rationele beslissingen. Het intellect kan niet zonder emotionele intelligentie. Onze diepste gevoelens, onze driften en passies, zijn allesbepalend voor ons menselijk handelen. Het limbisch systeem en de neocortex, de amygdala en de prefrontaal kwabben zijn complementair, partners, die - mits zij goed

op elkaar inspelen, de emotionele intelligentie doen toenemen, evenals het intellectuele vermogen. Dr.Damasio plaatst de gevoelens en emoties zelfs in het centrum: *ik voel, dus ik ben.*

*Intelligentie is van nu af aan: emotionele intelligentie.**Note 3

(Zie het standaardwerk van neuroloog A.Damasio: "Ik voel, dus ik ben").

Vrije wil als de eigenlijke scheppingskracht

Determinisme ziet het complete universum als een gesloten systeem dat draait op causaliteit. Vele nerds beschrijven de werkelijkheid heden ten dage bij voorkeur als *causaal* en de mens *als een zeer geavanceerde computer*.

De werkelijkheid is echter geheel anders en de mens handelt vaak volkomen *irrationeel* (vergelijk het ook eens met onze dromen), de mens, de schepping is wezenlijk absurdistisch.

Oneindige reeksen van evolutionaire mogelijkheden/levensvormen zijn reeds gepasseerd die volstrekt willekeurig ontstonden/ontstaan en weer verdwijnen. Waarom is de dino uitgestorven en de mens (nog) niet? Er bestaat een gigantisch reservoir van contingentie waar de vrije wil al miljoenen jaren uit kan putten, tot in het

oneindige. Er zijn tal van toevallige evolutionaire ontwikkelingen te benoemen, die voort kwamen uit een vrije keuze voor scenario a, b, c, d, of...etc.

De oerkracht van de vrije wil is de eigenlijke scheppingskracht, de motor van het heelal.

Creativiteit is het sleutelwoord, er ontstaat steeds weer iets nieuws, iets onverwachts. Ik ga dan ook met name *voor de mens*, die *scheppende krachten* bezit.

Kunst als het laboratorium van creativiteit

Wanneer de filosofie op zoek wil gaan naar bewijzen voor een vrije wil, zal je *alle* mogelijke wetenschappelijke (recente) resultaten, maar ook allerlei andere vaak nog onverklaarbare fenomenen die zich in de werkelijkheid voordoen, bijvoorbeeld in de Kunst, erin mogen, nee zelfs moeten betrekken.

Grote Kunst dwingt altijd diep respect af, omdat er iets gemaakt is dat onuitspreekbaar in relatie staat met onze oorsprong.

Die oorsprong definieer ik als vrijheid, creatie. Kunst drukt ons op het mysterie van ons bestaan, als in een labrynt.

Er zijn tal van mogelijkheden, ook tal van doodlopende wegen.

Kiezen, proberen, experimenteren.

Raadselachtigheid is wat mij betreft hierbij het sleutelwoord.

Zoeken naar de oorsprong

Als je kunst vergelijkt met wetenschap, is het beslist zo dat wetenschap hiërarchisch een treetje hoger staat dan kunst. Dat is de ivoren toren van de wetenschapper!

Ons wetenschappelijk denken is geacademiseerd, want: geatomiseerd, en ook de kunst speelt zich maar al te vaak af in een reservaat, terwijl beiden van zulk immanent belang zijn voor werkelijke kennis omtrent onze oorsprong. Er zijn tal van wetenschappelijke verschijnselen zijn die *niet* logisch verklaarbaar zijn.

Daar ook diep op ingaan, zonder meteen af te haken is *de kunst*, de wetenschap beperkt zich over het algemeen nog steeds veel teveel tot dat wat (materieel) bewijsbaar wordt geacht, maar daarmee sluit men heel wat van de fenomenen van de werkelijkheid uit.

Daarom deugt de wetenschappelijke
grondhouding mijns inziens niet!

Ook de kunst bevindt zich maar al te vaak in
een marginale positie, in museale
reservaten, en is tot het vrijetijds speeltje
geworden van een kleine club
bevoorrechten, een elite, die in een dure
gesubsidieerde zandbak met de vormpjes
commercieel o zo kunstige taartjes mogen
bakken. Maar ware kunst zoekt naar de
oorsprong van de werkelijkheid en maakt
daarbij gebruik van de nieuwste
wetenschappelijke resultaten.

Kunstuitingen als reflecties op de werkelijkheid

Helemaal niets valt uit te sluiten als het om een juiste analyse van de werkelijkheid gaat. Poëzie bijvoorbeeld kan soms (een object uit) de werkelijkheid meer waarheidsgetrouw, want meer gelaagd (vanuit verbeelding) *Note 4 beschrijven dan de wetenschap dat kan doen binnen de beperkingen van bijvoorbeeld de logica of een uitsluitend fysische benadering.

Stoel

gek ding
van boom
je staat daar maar
te bidden
om een passagier
je zult het
met mij
moeten doen
schraag me
schraag me dan
als je kan

Als het niet geheel en al lukt om de vrije wil via de logica te duiden, heb ik er, zoals je nu wel zult begrijpen, geen enkel bezwaar tegen om op alle mogelijke andere manieren proberen er vat op te krijgen.

Neem nu muziek. *Note 5 We kennen het gedetermineerde notenschrift als een mathematische notatie van muziek.

Maar is dat de muziek? Nee, alleen wanneer een hoogbegaafde en zeer ambachtelijke pianist de noten speelt ontstaat er iets nieuws wat wij muziek noemen, iets onvervangbaars en vluchtigs, ik spreek over iets dat juist dan *vrij* gemaakt wordt en dat door de limitering van de noten heen breekt. Er is dan sprake van iets geheel nieuws. Er wordt iets gecreëerd!

Is het mogelijk dat een musicus twee keer op precies dezelfde wijze een stuk uitvoert? Mijns inziens niet.

De noten zijn hetzelfde, maar de muziek zelf is onderhevig aan tal van onzekere (wils-) factoren die - tot in het wiskundig oneindige - de uitvoering zullen bepalen.

Er is geen constante te geven voor het menselijk brein.

Er is geen constante te geven voor een groot musicus.

Er is geen constante te geven voor diens muziek, (tenzij ingeblikt.)

Er is kortom geen sprake van determinisme, immers, het concert is juist een eenmalige gebeurtenis gekenmerkt door voortdurende veranderingsprocessen.

Er is sprake van 'n constant wordingsproces van de muziek, een proces dat mede plaatsvindt aan de hand van de innerlijke ontwikkeling van de musicus *en* zijn gehoor. Voortdurend veranderend van attitude zal de musicus met behulp van zijn vrije wil het te

spelen stuk uiteindelijk maximaal naar zijn hand zetten. Het stuk zelf ligt vast in noten, is gedetermineerd. Misschien lukt het hem hooguit maar 1 keer om het stuk zo te spelen dat de muziek werkelijk overstijgend wordt ten opzichte van de vastgelegde notenreeks. Dan heb je het dus over een kunstwerk. Dat wil zeggen, er wordt op dat moment iets (nieuws) gecreëerd. Heel vaak ontstaat een dergelijk proces bij de grote ambachtelijke kunstenaars toevallig, als het ware terloops. Idem grote ontdekkingen in de wetenschap. Het is deze volstrekt creatieve unieke vonk die ik bedoel als het gaat om de vrije wilsfactoren die van invloed zijn op alle mogelijke (natuurkundig) voorgegeven processen. Wij zijn er, maar in constante verandering en dat voortdurend. Als een kind vijftalig opgroeit, spreekt hij later vijf talen. We zijn met andere woorden nog maar heel beperkt in ons creatieve instrumentarium. Zeker als we dat steeds hanteren als een

afgesloten logisch systeem. Daarom pleit ik ervoor zo veel mogelijk onze vrije wil te exploreren. Daar zit immers de scheppende kracht in onszelf die ons werkelijk *wijzer* kan maken..

Vrije wil en uniciteit

Laten we het nog een keer proberen t.a.v. vrije wil: volgens mij zijn we het theoretisch eens dat determineringen en vrije wil beiden *naast elkaar* kunnen bestaan?

In het voorbeeld van de musicus: stel dat de musicus werkelijk geheel en al gedetermineerd zou zijn, dan zijn er toch maar een gelimiteerd aantal manieren mogelijk waarop hij musiceert? Bijvoorbeeld hard-zacht, langzaam-snel, lyrisch of pizzicato enz. Maar hij musiceert er niet alleen op los op deze x-zoveelste macht manieren, vanuit een enorme wilskracht (ambachtelijkheid is voorwaarde) probeert hij op een voor hem totaal nieuwe manier de voorgegeven data, de muziek(-noten), de compositie naar zijn hand te zetten. Niets wordt daarbij uitgesloten. Hij laat juist los. Hij exploreert in zichzelf de nieuwe mogelijkheden. Net zolang totdat er iets

gebeurt dat hij zelf niet voorzien had: dan wordt het proces overstijgend. Het gaat als het ware een eigen leven leiden, bijna buiten hemzelf om. Dan gaat de muziek aan de haal met de musicus ondanks de voorgegeven, c.q. vastliggende data als compositie, noten, maat, etc..en wordt de performance op dat moment *levend*, nieuw. Er wordt iets *vrij* gemaakt! Er valt iets toe! Er *ontstaat* iets, een schepping!

Als je werkelijk grote musici weleens hebt zien optreden kun je als publiek een dergelijke ervaring mee beleven. Dat is een top beleving, een creatief uitermate kostbaar proces. Een (1) moment is sprake van totale vrijheid, van een volledig ontstijgen aan de determineringen. Een nog nooit eerder gehoorde uitvoering, volstrekt uniek. Er valt iets toe, er komt een muzikale dimensie aan het licht die er nooit eerder was.

De volstrekte uniciteit van grote kunstwerken is een prachtig gegeven.

Zo kun je soms ook wetenschappelijke ontdekkingen doen, alle kennis die je hebt opgebouwd en ontwikkeld in een langdurig werkproces leidt - juist omdat je deze op een zeker moment weet los te laten - ineens tot een geheel nieuw (wetenschappelijk) inzicht. De totale vrijheid van denken en voelen op dat moment is exemplarisch voor de vrije wil.

Onderschat de kracht van vrije wil niet

Creatieve invallen (en het toeval) worden met andere woorden zwaar onderschat als eigenlijke momenten van inzicht, zowel door wetenschappers als door kunstenaars.

Al deze momenten tezamen vormen juist de keten waarlangs de ontwikkeling van de wetenschap/kunst voortschrijdt.

Mijn conclusie is dan ook dat je de vrije wil voorlopig op een traditionele manier wellicht niet volledig wetenschappelijk kunt bewijzen, maar dat zou ook weleens aan ons beperkte wetenschappelijke instrumentarium kunnen liggen. Nadrukkelijk de optie openhouden richting andere/nieuwe onderzoeksmethoden is dan het meest voor de hand liggend.

Grote kunstenaars zijn minstens zo relevant bezig als wetenschappers, omdat zij immers ook talloze gelaagdheden aanbrenge(n), zij zijn op het scherp van de snede aan het deduceren en aan het combineren en dan

ontstaat er vanuit een enorme wilskracht iets volstrekt nieuws.

Ik denk aan Rembrandt, of Dali, aan Da Vinci, aan Michelangelo, aan Bach of Wagner, aan Gorter, aan Couperus, aan Schierbeek, aan ...kortom aan al die kunstenaars die een ambachtelijkheid bezitten die zich laat vergelijken met die van (sommige) goede wetenschappers.

Kunst is metafysische wetenschap, dat is de wetenschap van de verbeelding.

Een echt goede filmregisseur sleept je mee, je vergeet dat het om acteurs, om een scenario, om de camera of om het geluid gaat (de vooraf bepaalde, gedetermineerde gegevens).

Grote acteurs als Marlon Brando of Jack Nicholson sturen uiterst bekwaam via allerlei psychotechnieken tientallen innerlijke processen tegelijk aan en zijn zeer gelaagd en exact bezig.

Dan *vallen* zij als het ware op een gegeven moment als vanzelf in hun rol, het te spelen personage. Stem, adem, beweging, alles werkt mee om dit te bereiken. En wij leven ademloos mee, omdat er iets nieuws, iets ongekends gecreëerd wordt.

Kunst en wetenschap kunnen elkaar versterken

Waarom vertel ik dit nu allemaal? Wij willen alles categoriseren. Maar waar blijft de visie op het geheel? Waarom zouden wetenschap en kunst elkaar niet meer versterken?

Kunst en wetenschap kunnen elkaar ook verdiepen: de Grieken gingen van een filosofisch referaat naadloos over op een dans of het maken van een schilderij, dat was = gelijk..het één versterkte het ander. Daarom reik ik kunst aan als ook een manier om naar de werkelijkheid te kijken, omdat deze vanuit een schijnbaar zinloze creativiteit werkt, volslagen *nutteloos* is.

Er wordt bijvoorbeeld al jarenlang gesproken in de psychiatrie over mensen met een Multiple Personality Disorder, een psychische stoornis waarbij iemand moet zien te dealen met meerdere personages, *rollen in* zichzelf. Veel zware theorieën doen de ronde en de

therapie vindt vaak voornamelijk plaats middels gesprekken. Behandeling geschiedt kortom vanuit een intellectuele benadering, cerebraal. Vraag een acteur eens hoe dat allemaal zit en hij kan je haarfijn het schakelproces van de 100-en rollen die hij in zich heeft uitleggen en deze personages aan je voorspelen, inclusief Emotional Memory processen. Een wetenschappelijk experiment van psychiaters met behulp van acteurs zou zeer verhelderend kunnen werken. De patiënt krijgt dan uiteindelijk wellicht inzicht hoe het psychische schakelmechaniek innerlijk werkt en kan zo zijn 'ziekte'proces leren beheersen: *als een acteur*.

Ik kan nog talloos vele projecten bedenken waarbij kunstenaars en wetenschappers elkaars werk zouden kunnen versterken. Maar dat zou in dit bestek te ver voeren.

Wat betekent de vrije wil nu voor de moraal?

We hebben een persoonlijke, individuele keuze tussen goed/kwaad en die is maar deels gedetermineerd (nl.hersentechnisch, we hebben allemaal dit keuzemechaniek), maar de uitkomsten zijn inhoudelijk vrij. Zonder vrije wil bestaat er geen moraal. Vrije wil betekent dat alle keuzes die we maken uiteindelijk aan ons zelf zijn.

Je wordt door de natuur immers als een volledig vrij (menselijk) wezen in de wereld geworpen. Je hebt vervolgens een geestelijk instrumentarium meegekregen, je bewustzijn, waarmee je via de cultuur (- als het goed is), een Geweten hebt ontwikkeld.

Wij kunnen onder alle omstandigheden kiezen, en hebben een vrije wil om al dan niet het Goede dan wel het Kwade te doen. Al naargelang de omstandigheden raakt dat geweten echter soms behoorlijk in de war omdat tal van keuzes schijnbaar *a priori*,

vooraf voor ons worden gemaakt.

Analoog: je zou verwachten op grond van hun mentale constellatie dat mensen allemaal het Goede gaan doen, dat gebeurt echter niet. Sommigen gaan over tot het doen van het Kwade.

Overigens is daarbij sprake van een glijdende schaal. De meesten van ons zijn een beetje goed en een beetje kwaad. Ik noemde ooit al eens de uitvinding van de atoombom en het gewetensconflict van Oppenheimer daaromtrent. Die gebruikte eerst de wetenschap om deze diabolische uitvinding te doen en overzag nadien het evt. negatieve resultaat ervan, en wilde het gebruik van de bom uit vrije wil weer afschaffen. Maar wat de biochemische determinering van iemand als Eichmann met als resultaat Auschwitz nu voor evolutionair nut kan hebben...?

Er zijn kortom tal van *wetenschappelijke* uitkomsten van logische redeneerprocessen, waarbij de resultaten nogal dubieus zijn. Eichmann werkte immers volgens een volkomen rationeel ingenieus systeem... Eichmann is HET voorbeeld van de personificatie van het Kwaad, een redelijk intelligent iemand die stelselmatig en bij zijn volle bewustzijn dodenlijsten administratief afwerkte, nadat de bij de namen behorende individuen op industriële wijze in Auschwitz vergast waren. Hij WIST dat dit gebeurde, deed zijn hellewerk vanuit zijn volle bewustzijn.

Zijn verweer later was: *Befehl ist Befehl*. Hij had met andere woorden zijn vrije wil, met de bijbehorende individuele morele verantwoordelijkheid, volledig uitgeschakeld. Daarom leggen we sindsdien in het Recht het accent op ieders *persoonlijke* verantwoordelijkheid als het om de moraal gaat, ook, en zelfs met name in oorlogstijd..

Je bent het kortom aan de moraliteit verplicht om altijd je vrije wil er op los te laten. Dat is nadrukkelijk een eigen verantwoordelijkheid van *ieder* van ons..in welke situatie dan ook. Als het over moraliteit gaat heb je niet het recht terug te vallen op welke determinering dan ook, je bent een unieke specimen van de menselijke soort met een eigen moreel oordeel. Er wordt van je verwacht dat je *zelf* kiest als het om Goed/Kwaad gaat.

Vrije wil is een voorwaarde voor moraliteit
Bij afschaffing van de vrije wil is het resultaat een misdadig en levensgevaarlijk individu: je wordt een immorele *fascist pur sang*.

Het is op het ogenblik erg in om met de vrije wil filosofisch te gaan sollen en het bestaan ervan zelfs volledig te ontkennen. *Alles* in het heelal zou gedetermineerd zijn, volgens een gesloten rationeel fysisch systeem.

De ontwikkeling van de twintigste-eeuwse filosofie toont echter juist een tendens tot het steeds sterker als *contingent* interpreteren van de werkelijkheid.

Het Toeval als motor van het heelal.

Het creatieve spontane proces is dan juist het geheim van de schepping.

De schepping laat zichzelf constant verrassen door nieuwe ongekenne connecties. De schepping vindt zichzelf daarmee als het ware steeds opnieuw uit, aan de hand van de momentane natuurkundige fenomenen en aan de hand van de evolutionaire ontwikkeling van haar schepselen.

Moraliteit is iets persoonlijks

De Amerikaanse onlangs overleden postmodernistische en pragmatische filosoof Rorty voert contingentie tot haar uiterste consequentie door in zijn filosofie: volgens hem zou de filosofie zich überhaupt niet langer moeten bekommeren om de vraag of iets een universele waarheid is of contingent. *Al* onze ideeën zijn immers contingent en cultureel bepaald?

De filosofie kan zich bijgevolg beter bezig houden met de interpretatie van ideeën als cultureel product en zich dan kritisch ondergeschikt maken aan de morele praxis. Het is beter gewoon goed te handelen in plaats van zich druk te maken over de universele gelding van de algemene norm die aan dat handelen ten grondslag zou liggen. Ook zijn eigen opvatting is volgens Rorty slechts contingent waar: het is levensfilosofie waarmee hijzelf praktisch leven kan en die hij slechts wil suggereren

aan de lezer. U zult wel iets in mijn verhaal herkend hebben vanuit deze heldere visie?

De filosofie is even levend als de schepping zelf en voortdurend aan verandering onderhevig. Het zelf dat ieder van ons van zichzelf construeert wordt met de jaren dat we bestaan hoe langer hoe meer autobiografisch gevoed met moralistische ervaringen en voortdurend staat die moraal in en buiten onszelf ter discussie, al dan niet *a priori, vooraf, dan wel posteriori, achteraf*. Aan dit weegproces t.a.v.moraal ontleen we zelfs ons gevoel van culturele identiteit. Ook het toekomstscenario van de moraal speelt een grote rol: hoe we denken te gaan handelen ten goede of ten kwade heeft direct impact op het autobiografische zelf van elk moment. De vrije wil doet in verleden, heden en toekomst zijn werk t.a.v.onze morele doelstellingen en onze morele verplichtingen. Zo creëren we van moment tot moment met

onze vrije wil de persoon die we zelf menen te moeten zijn. Inclusief onze moraliteit. Het is zeker 'n deels biologisch functioneren, maar in ieder van ons manifesteert zich de individualiteit, als het om de moraal gaat. Daarin zijn we volstrekt vrije wezens. Ik ga ervan uit dat we het erover eens zijn dat in onze samenleving moraal noodzakelijk is. We willen immers het Goede en niet het Kwade?

Als voorbeeld noem ik de film Schindlers List. Als je, zoals Schindler deed, tegelijkertijd collaboreert met het systeem van vernietiging *en* probeert joden te redden van de gaskamers, ben je dan *goed* of *slecht*? Spielberg suggereert ons in elk geval duidelijk: *goed*..

Als er dan vervolgens sprake is van twijfel over wat Goed/Kwaad is, heb je het toch over kiezen? Dus dan heb je daarvoor toch een vrije wil nodig?

Wil ik het Goede of wil ik het Kwade? Of zoals bij Schindler: van allebei een beetje? Ik heb het al eens eerder gezegd: als er geen vrije wil zou bestaan zou deze alsnog moeten worden uitgevonden..anders kun je zeker niet spreken van een Geweten, en moraliteit.

Ik ben van mening dat we die keuze wat Goed/Kwaad is niet aan anderen kunnen overlaten. We zijn ten alle tijde allereerst zelf verantwoordelijk, onder alle omstandigheden. Dat vind ik een helder uitgangspunt voor moraliteit. Daarbij is er al het een en ander aan gemeenschappelijke moraal ontwikkeld, m'n in het oorlogsrecht/internationaal recht. Ons eerst daar maar eens aan leren houden zou al een mooie opsteker zijn voor de moraal!

Metafysica is de weg naar kennis

Ik poneer in het navolgende eerst nog even in het kort mijn visie op filosofie voor alle duidelijkheid om helder aan te geven hoe ik (logisch) denk.

Waar sprake is van wereldbeelden, is sprake van filosofie. Het is normaal dat de wijsbegeerte zich laat inspireren door de wetenschappen. Maar mijns inziens hebben bepaalde logica richtingen van het filosofisch denken zich hierbij echter vergaloppeerd.

Bepaalde relativistische en rationalistische filosofen menen dat ze zich in hun zoektocht naar zekerheid, maar het best konden spiegelen aan de logisch-empirische wetenschappen, die slechts dat voor waar aannemen wat zintuiglijk waarneembaar is, of wat daaruit logisch-deductief afleidbaar is: datgene wat experimenteel aantoonbaar is (middels verificatie). Daarbij gaan ze echter uit van een axioma, namelijk dat de werkelijkheid een formele constructie zou

zijn. Maar niemand kan bewijzen dat de zon morgen weer op zal komen. Daarmee moeten zij al hun gezochte zekerheden al meteen inruilen voor waarschijnlijkheden. Alle pogingen tot eenheidswetenschap zijn met andere woorden tot mislukken gedoemd. De overtuiging dat geobjectiveerde logische systemen universele waarheidswaarde zouden kunnen hebben, bestrijd ik dus te vuur en te zwaard.

Nu, sommige filosofen hebben gemeend dat de filosofie ook maar het beste de methode van logisch-positivistische wetenschappen kan overnemen, teneinde uitspraken t.a.v. de werkelijkheid te kunnen doen met een hoger zekerheidsgehalte. Daarbij wordt echter over het hoofd gezien dat voor de grotere zekerheid waarop deze wetenschappen bogen, betaald moet worden met het strenger maken van haar gebiedsafbakening. Zo'n gebiedsafbakening toepassen op de filosofie, betekent vanzelfsprekend haar

einde, want de wijsbegeerte is niets anders dan het bevragen van ALLE fundamenteën van de werkelijkheid.

Dit wetende, lijkt het een gotspe dat men in alle ernst een uitsluitend fysicaïstisch, deterministisch wereldbeeld opbouwt.

Zeker niet in de filosofie, aub!

De mens is kortom een meta-fysisch wezen.
Metafysica, here we come again!

Zelfmoord, de ultieme vrije wilsgedaan

Onze eigen geboorte hebben we niet zelf in de hand: je wordt letterlijk de wereld in geworpen. Ook de dood overkomt ons, althans, dat is te doen gebruikelijk.

Maar we kunnen er ook voor kiezen om zelfmoord te plegen.

Grotere keuzevrijheid bestaat er toch niet? De determinist zegt: dat ik op enig moment zelfmoord pleeg, is niets anders dan het onvermijdelijke gevolg van al het voorgaande. Dat ik bewustzijn heb, is niets anders dan het onvermijdelijke gevolg van al het voorgaande. Dat ik denk dat ik een vrije wil heb: niets anders dan het onvermijdelijke gevolg van al het voorgaande.

Kortom, alles binnen ons universum is niets anders dan het onvermijdelijke gevolg van al het voorgaande.

Als ik zelfmoord pleeg is dat toch echt mijn keuze, hoe ik daar gedetermineerd/

geprogrammeerd in zou kunnen zijn moet iemand mij nog maar eens haarfijn uitleggen? Ik ga immers net als de hongerstaker lijnrecht in tegen mijn evolutionaire bestemming: overleven? Alleen met de uiterste wilskracht is het mogelijk je eigen organisme, dat schreeuwt om voedsel te negeren en dan zo af te stevenen op je eigen dood.

Dit kan slechts geschieden uit vrije wil, een mentaal volledig van ons biologische organisme, - het lichaam, losgezongen proces dat vraagt om uiterste concentratie en wilsbekwaamheid. Het centrale idee van vrijheid pas ik ter illustratie toe op een psychiatrisch ziektebeeld met een neurobiologische basis. Neem iemand met pleinvrees. Zo iemand heeft een handelingsbeperking, het lukt hem werkelijk niet dat plein over te steken. Maar dat raakt de kwestie nog niet of hij dat plein eigenlijk wel

over wil. Hetzelfde geldt voor dwangneurotische gedachteprocessen. Het is een feit dat iemand dergelijke gedachteprocessen niet of onvoldoende kan sturen: iemand moet bijvoorbeeld steeds dwangmatig aan de smet op zijn handen denken. Maar het feit dat hij deze processen slecht kan sturen, laat de vraag of de patiënt die processen eigenlijk wel wil, onberoerd. Ook hier geldt, analoog met het voorbeeld van de gevangenis: in dwangmatige gedachteprocessen draait het om de situatie dat iemand zijn wil niet kan effectueren. De beperkingen in denkprocessen (technisch gezegd *propositional attitudes*) zijn geen wilsbeperkingen. Dit is een relatief simpel resultaat van begripsanalyse, maar het heeft grote gevolgen. Het is niet zo dat dwang de vrijheid opslokt, de vrijheid heeft daar eigenlijk niets mee te maken. Natuurlijk is er een gereduceerde materiële vrijheid bij dwangverschijnselen, maar dat heft de

formele vrijheid om die verschijnselen al dan niet te willen niet op. De vrijheid van individueel handelen is nergens meer voorhanden dan bij de hongerstaker, die stukje bij beetje zijn lichamelijke behoeften opgeeft om zijn geestelijke doelen te bereiken. De natuur heeft het nakijken! De mens is de enige die dit spel effectief kan spelen met de eigen dood. Wij kunnen nadenken over de vraag of we willen leven of willen sterven, dat is nu *filosofie van de dood*, ik sterf, dus ik ben (niet). Over vrije wil gesproken!

Eindconclusie

Mijn conclusie is dat determinisme en vrije wil heel goed samen kunnen gaan.

De schepping vindt zichzelf voortdurend uit aan de hand van gedetermineerde levensvormen die tot op zekere hoogte een vrije wil hebben.

En-en dus, en juist ook als het over de moraal gaat.

We hebben een persoonlijke, individuele keuze tussen goed/kwaad en die is maar deels gedetermineerd (nl. hersentechnisch, we hebben allemaal het keuzemechaniek), maar de uitkomsten zijn vrij.

Wij zijn geen computers.

Wij zijn denkende en voelende wezens met tal van onvermoede mogelijkheden in ons.

Wanneer we die in onszelf ontdekken als wetenschapper of kunstenaar sturen we

daarmee tegelijkertijd de schepping in een andere richting.

We zijn kortom allang zo ver dat de wereld niet volledig en uitsluitend deterministisch is, en er is dankzij het begrip contingentie allang bewezen dat er OOK sprake van een vrije wil is in de natuur.

Ik ga nog een stap verder en verklaar het ontstaan van de talloze nieuwe determinaties juist uit de scheppende krachten die (soms) loskomen, dankzij de vrije wil.

Amsterdam, augustus 2007

Notes 1 - 5

* Note 1:

Het universum ontstaat bij de oerknal (13,7 miljard jaar geleden). Het universum ontwikkelt zich, tot op een bepaald moment (4,55 miljard jaar geleden) uit het centrum van ons melkwegstelsel een wolk van voornamelijk waterstof en helium beweegt. Onder invloed van supernova-explosies gaat deze wolk over in een protoplanetaire schijf. Het grootste deel van deze materie klontert samen tot onze Zon en het overige gas en stof vormen planetoïden die later planeten worden, waaronder onze Aarde. Deze periode (4,6 miljard jaar geleden - 3,8 miljard jaar geleden) wordt het Hadeïcum genoemd. 3,8 miljard jaar geleden ontstaan vlak onder het oppervlak van de oceaan de eerste levensvormen.

* Note 2

Een *logische* bijdrage*, met als hypothese:
Zonder levende wezens zou vrije wil nooit kunnen bestaan.

Laten we nu eens even uitgaan van het idee dat er op het moment van de oerknal slechts één universum was en dat, telkens wanneer er een keuzemogelijkheid is, er x aantal universums bijkomen (hierbij staat x voor het aantal keuzes).

Bij het volgende voorbeeld gaan we ervan uit dat de Aarde de enige planeet is waarop leven kan/is ontstaan.

Nu komt het: deze levensvormen zijn zeker onderhevig aan natuurkundige wetten, maar hebben ook een beginsel van vrije wil.

Zo'n oerorganisme kan zelf kiezen of het naar boven, naar onder, naar links, naar rechts, naar voor of naar achter zwemt.

Laten we zeggen dat in ons oeruniversum het organisme naar boven zwemt.

Dan ontstaan er elders 5 andere, nieuwe

universums die zich exact hetzelfde hebben ontwikkeld als ons oeruniversum maar waarin in het ene universum het oerorganisme naar beneden zwemt, in het tweede naar links, in het derde naar rechts, enz...

We keren weer even terug naar ons oeruniversum, waarin het organisme naar boven zwom.

Opnieuw heeft het de keuze: ik blijf naar boven zwemmen of ik draai terug naar beneden, of ik ga naar links, rechts, voor of achter. In elk *nieuw* universum heeft dat organisme die keuze ook: er ontstaan opnieuw 25 nieuwe universums.

Zo groeit het aantal universums exponentieel, telkens als er een nieuwe keuze gemaakt moet worden.

Momenteel zouden er dan oneindig veel universums zijn en zouden er ook elk ogenblik oneindig veel bijkomen.

Laten we er even van uitgaan dat wij in het

oeruniversum leven.

Dan zijn er oneindig veel universums die op het onze lijken, maar ook oneindig veel die er totaal niet op lijken.

Uit bovenstaande uitleg blijkt iets van mijn mening over vrije wil in het universum.

*Note 3

A.Damasio: **Ik voel dus ik ben**

Hoe gevoel en lichaam ons bewustzijn vormen, van A.R.Damasio, vertaald in Ned., 1999, Wereldbibliotheek

Prof.dr.A.R.Damasio is hoofd van de afdeling neurologie van de universiteit van Iowa en adjunct professor aan het Salk Instituut in La Jolla. Hij is geboren in Portugal, waar hij afstudeerde op de universiteit van Lissabon. Damasio's boek: *Descartes' Error: Emotion, Reason and the Human Brain* (1994) werd in meer dan twintig landen uitgegeven. Dit boek heeft drie thema's. Ten eerste dat de menselijke rede eerder afhankelijk is van de interactie tussen twee verschillende hersensystemen dan van die binnen één hersensysteem.

Een tweede thema is dat gevoelens de waarnemingen zijn van de interne organen

van het lichaam. Gevoelens zijn percepties en als zodanig even cognitief als andere percepties. Tenslotte stelt hij dat lichaam en geest een eenheid vormen. De geest heeft een intact lichaam nodig en omgekeerd. Om compleet te zijn en voldoende tot expressie te komen moeten lichaam en geest voldoende met elkaar communiceren.

Naar een nieuwe wetenschappelijke psychologie

Is het mogelijk grip te krijgen op de duistere domeinen van onze diepste emoties, die ons soms zo sterk in hun greep houden?

In ongeveer een miljoen jaar tijd hebben de evolutionaire krachten de emoties vormgegeven.

Emoties zijn in wezen impulsen tot handelen: vaak is ons emotioneel repertoire nog van een voorouderlijke primitiviteit. In een ver verleden was het misschien heel handig om woedend uit te barsten wanneer het ging om een situatie waarin men moest overleven.

De neurobiologische gegevens omtrent de enorme hoeveelheden cellen in de hersenmassa, geven ons steeds meer inzicht over de werking ervan, wanneer we denken en voelen.

De moderne neurowetenschap pleit ervoor om *emoties* serieus te nemen: hoofd en hart hebben elkaar nodig.

Definitie bewustzijn

Volgens Damasio is bewustzijn - van het meest elementaire tot het meest complexe niveau - het geünificeerde mentale patroon waarin het object en het zelf bijeen worden gebracht. "Ik voel dus ik ben", p 23

Damasio over de iets vertraagde representaties van het bewustzijn

In "Ik voel dus ik ben" zegt Damasio hierover: (p.282) De onontkoombare en opvallende gemene deler van alledrie de fenomenen – emotie, gevoel, bewustzijn – is dat ze gerelateerd zijn aan het lichaam. We starten met een organisme dat bestaat uit het

eigenlijke lichaam en de hersenen, en dat is toegerust met bepaalde vormen van hersenreactie op bepaalde prikkels, en dat ook in staat is tot het representeren van interne toestanden die het gevolg zijn van de reacties op prikkels en van de inzet van vooraf –ingestelde reactie-repertoires. Als de representaties van het lichaam steeds complexer en gecoördineerder worden, vormen ze uiteindelijk een geïntegreerde representatie van het organisme: het proto-zelf. Zodra dat gebeurt, wordt het mogelijk om representaties te maken van het proto-zelf wanneer dat wordt beïnvloed door interactie met een bepaalde omgeving.

Pas dan neemt het bewustzijn een aanvang, en pas daarna begint een organisme dat prachtig reageert op zijn omgeving. Maar al deze processen – emotie, gevoel en bewustzijn – zijn afhankelijk van representaties van het organisme. Hun gedeelde zijnsgrond is het lichaam.

*Note 4

Schrijven is vormgeven.

'Het creatieve proces...

Vanmorgen werd ik wakker met de volgende regel op m'n lippen: *de dichter dicht als de weerlicht, en het is weer licht.*

Ik heb die regel direct opgeschreven en ik vermoed dat hij verstrekkende gevolgen zal hebben voor mijn volgende boek. Een uur later hoorde ik op de radio oeverloos gelul en toen dacht ik plotseling: *de kat ligt op de waarheid.* Heb ik ook opgeschreven. Deze zinnen zijn kernen voor mij. Vestdijk sprak over glanzende kiemcellen, ook een prima omschrijving. Het zijn: constellaties van taal. Structuren. Deze kernen openen de deur naar de wereld.

Bert Schierbeek

*Note 5

Ter verdediging in dit verband van mijn eerdere stellingname met betrekking tot het voorbeeld van de muziek, een citaat (van Van Dantzig): *On Science as a human activity and the meaning of meaningless sentences* :

"Science can be considered as a system of words and sentences. In the same way music can be considered as a system of notes and bars. But both can be considered as human activities too. It would hardly be clear what notes would have to do with music without anybody playing (...). In the same way sciencebooks would hardly deserve their name without anybody writing or reading the books, performing the experiments, observing or imagining to observe the facts communicated, etc. Logical syntax of scientific language is like harmonics a useful science, but an exclusive interest in the

logical syntax of a scientific investigation like an exclusive interest in the harmonic structure of a symphony would hardly do justice to the subject"

Muziek kan dus net zo goed onderwerp van (wetenschappelijk) onderzoek zijn, alles hangt af van het subject.

Epiloog:

*Ook God hoeft van mij niet, evenals
Sinterklaas*

VIDEO PRODUCTIES

AAN GENE ZIJDE

Videoproductie in 30 delen

Volledige afspeellijst 1 - 30 afleveringen
op:

<http://www.videotheater.nl>

Onemanshow die in het hiernamaals
speelt in 30 afleveringen.

De hoofdpersoon van de toneelroman
'Aan gene zijde' is een man met een
multiple personality syndroom: hij
bestaat uit maar liefst 25 personificaties!

Het verhaal speelt zich af in het hiernamaals. Deze tragi-komedie zit vol verwijzingen naar de actualiteit, zoals bv de totalitaire financialisering van de samenleving, opkomend fascisme, maar ook naar geschiedenis. Er worden tal van filosofische uitstapjes gemaakt. Al met al is het een rocky horrorshow, met veel satirische en soms zelfs satanische issues. Onontkoombaar gaat het tenslotte ook over de dood..

Citaat uit de reactie van Johan Reyniers, dramaturg Toneelgroep Amsterdam :

'..Je toneelroman is een formidabele krachttoer. Hij is Dantesk omdat hij zowat elke problematiek aankaart die in de wereld van vandaag van belang is. Rabeliaans in de uitbundigheid van taal

en dialogen. Boschiaans als schildering van een infernale wereld die alle kanten opschiet. Hij herinnert aan het middeleeuwse narrenschip en de stoet van dwazen.'

'De boeiendste passages vind ik die waarin de verbeelding een vrije vlucht neemt zodat personages en verhaal een metafoor worden die de concrete werkelijkheid overstijgt.'

Welkom op het Feest van de Dood..

1- 30 afleveringen:

Afl 1 Filos over : Kosmos, hiernamaals, dood, zelfdoding, vrije wil.

<https://youtu.be/l2gKdQJkqEo?si=7SlnSx76ln4DFszw>

Afl.2 Filos introduceert Lava, zijn liefde, zijn partner.

<https://youtu.be/67DBNVEWYx4?si=NlnSaHS1a43lO-u5>

Afl 3 De 1e gast: bastaardzoon Mars doet zijn intrede, daarmee extreemrechts.

<https://youtu.be/jMrwJLBlkpU?si=CvxGHm0SZlthf2l>

Afl 4 Twistgesprek tussen Filos en zoon Mars, hjet anti-fascisme van Filos

<https://youtu.be/nS97rGfrHH8?si=Qnb8zai-XUrKt3VH>

Afl 5 Filos en Lava botsen nu beiden fel met eigen zoon over racisme en fascisme

<https://youtu.be/wUF6wjVWg-o?si=WA-pJm7rt25R5WKb>

Afl 6 De volgende gasten Heidi und Peter en hun biologisch dynamisch bedrijfje

<https://youtu.be/gAmwMpe4b30?si=7Lc2MZEuTEXhiMLo>

Afl 7 Het biologisch dynamisch echtpaar klap uit de school over hun verleden

<https://youtu.be/C994MCRlguA?si=o0SOJwTPxpRpqe9C>

Afl 8 Vriend van Filo, Econoom Pieter legt het es even haarfijn uit allemaal.

<https://youtu.be/v1iUmVbRMMw?si=m1UiyColr5PZzdvc>

Afl 9 Lollipop, liefdesexpert en minnares vban Filo doet haar intrede

https://youtu.be/WsNviDUArI8?si=uLqA2Y2_p9aYDLsm

Afl 10 Steensma, ooit verzetsman WO II, aan het woord.

https://youtu.be/_ym6BnIXSUY?si=AO7Vov5ehWbILljm

AFI 11 Woedeaanval van echtgenote van Filo, Lava, zij is strontlazarus.

https://youtu.be/MEeLHjK60Zk?si=yU_ejJrdQfxbdZv9

Afl 12 Entree studiegenote van Filos, de neurologe Sahra

<https://youtu.be/EacSrrCmzXE?si=tT3LYiGRCl4gS3X1>

Afl 13 Polleke Platoon, politiek filosoof doet zijn intrede

<https://youtu.be/5Br6EYKSsU0?si=MqmeVaXqrmNVDmrJ>

Afl 14 Jeroen Bosch stelt zich voor, kunstenaar

<https://youtu.be/bEtNMOMx62A?si=CKISD3oxnvezysVL>

Afl 15 Maffiabaas de Don is ook van de partij

https://youtu.be/iLtnKaxbSA0?si=z9dxcOs1BB_0fhLz

Afl 16 Duvelstoejager, oftewel Satan is er ook

<https://youtu.be/0OkLVmGhCbg?si=WQtSTE6o2qr31m8s>

Afl 17 Filos geeft een staaltje ware filosofie weg

<https://youtu.be/TEB-Y4C9FI0?si=Yv67cBxG4HVVjqUp>

Afl 18 Stanis Lawski doet zijn intrede

<https://youtu.be/SGP842PRNU8?si=2vgK3dKh9HJd9zoS>

Afl 19 Nestor interviewt de jonge Filos

https://youtu.be/gXEZxVXUT6A?si=Z_FtNuMHjb1s3BtP

Afl 20 Moslima Nedreth doet een buikdansje..

<https://youtu.be/gXEZxVXUT6A?si=X-XAIQ1Kgzip-0Pp>

Afl 21 St. Antoine de Exupery vliegt er op uit.

<https://youtu.be/aFgQHm46QkQ?si=oExam0u8G15EGEPA>

Afl 22 Celia, hulp in de huishouding, doet een boekje open.

<https://youtu.be/UzViw61vXHg?si=vzeA-Z3n1kqdVdmr>

Afl 23 Dora, psychiatrisch arts, klapt uit de school.

<https://youtu.be/l0BxiGYrJbA?si=sYHf9fYz3bwm8ZKA>

Afl 24 Albracht, auteur toneelroman,
doet zijn zegje.

[https://youtu.be/IPGBOLxROQg?si=phn
mkVIPdrAoFPCK](https://youtu.be/IPGBOLxROQg?si=phn
mkVIPdrAoFPCK)

Afl 25 Dr. Schuwe en diens
spreekwoorden.

[https://youtu.be/5mtHFjPqtNw?si=rQJH3
fuKLhpZQSiw](https://youtu.be/5mtHFjPqtNw?si=rQJH3
fuKLhpZQSiw)

Afl 26 Kleinzoon Filos redt zich wel.

[https://youtu.be/EOU7WTjj664?si=c7_M
7snhHalUzV7f](https://youtu.be/EOU7WTjj664?si=c7_M
7snhHalUzV7f)

Afl 27 Brownie komt dansend verhaal
halen bij Mars.

[https://youtu.be/M7_tOGTU-bl?si=ZuIPd
DAH9tymjh5M](https://youtu.be/M7_tOGTU-bl?si=ZuIPd
DAH9tymjh5M)

Afl 28 Jopie Doerak legt uit wat sociocratie is.

https://youtu.be/x-W5S_cB8yk?si=7Q6Y7-tzxJpF92-r

Afl 29 Wij, Oranjes..Willem Alexander heeft een paar biertjes teveel op.

<https://youtu.be/6CAOJNJbqCQ?si=nb9YK68eHVABghoy>

Afl 30 Apotheose, het slot van het Feest van de Dood.

<https://youtu.be/0XQtMk-m4k0?si=1ukh2FhRj2RzuVsm>

INTERVIEW

Salto Rutger W. Weemhoff 1985

https://youtu.be/eiOv-dyYLrc?si=CWuAU_hOpbJwBjhf

ROMAN DODEMAN

Tekstlezing Dodeman, ingesproken door de auteur

<https://youtu.be/Hxs2Mnbqgg?si=3Lrp-wWwNJDqdw8u>

ROMAN DE OERHOER

Tekstlezing De Oerhoer, ingesproken door de auteur

<https://youtu.be/bXG-TGSc3KU?si=wBpB7hG59Cx4snj8>

DRIE X DRAMA

uitgezonden door NPO

De Werking - werkeloosheid leidt tot..

https://youtu.be/ah3R6w_Hh7Y?si=dr5YrXeV9SMBCZ4L

Ondergangen - familievete

<https://youtu.be/0OChH8Vecd8?si=A7up9HDdW1inpXEm>

Dansen wij vanavond?

<https://youtu.be/lor5Q0efzKc?si=NkEn2nEKSj7mDVM5>

DE RODE HOND

politieke satire

My name is Simon

<https://youtu.be/fX9DIS8h6vc?si=nNdsNKzYw3WZ6nP7>

Who am I?

<https://youtu.be/A3XxviTMJ84?si=8KM5PW105dg5uIV>

Fitness

<https://youtu.be/0eIb-inv9Pk?si=U79mriePJDURpWf>

Marlborough Man

<https://youtu.be/E09mDQ0Hff0?si=78aWMTM335AaRNv->

The Fucking Frog

https://youtu.be/6nznrV9XsoPM?si=c09ijMhsuJtQ5_SA

Red Dog is getting his ultimate tattoo

<https://youtu.be/gdRz5iJwQbw?si=vlG9NNpbAnO7KC9X>

Compilatie Satire De Rode Hond

https://youtu.be/dMYW_hyHdkg?si=3kgWys69Ny692Juz

AUDIO PRODUCTIES

DOODSLIEDJES

O cessate

https://youtu.be/ZEwOhMw6MDg?si=2RBndFyMqlAe_tW0

Am Abend

<https://youtu.be/3CViMVFhHNo?si=ETSllr053FZqt07Y>

De Tod und das Mädchen

<https://youtu.be/D5qnr94gGI?si=fLYaftEOcx4YvUk>

Der Wegweiser

https://youtu.be/7qzyfuiNat0?si=gil4jcTXf_7V_F_r1

Komm süsster Tod

https://youtu.be/XbEl0cgXJnU?si=vll571TptT_am65Og

Der Erbkönig

https://youtu.be/zGm_Aj2SNxw?si=TIq79lpRVwXwMA7I

Litanei

<https://youtu.be/JeTLgkDMJ44?si=PoX9xg0hMZQaud57>

Joh mammo dado

<https://youtu.be/toQnPVP7FN4?si=Tmsx3dKsC6QdzPD7>

I only want to say

https://youtu.be/4u2Wxz-pCXQ?si=PZU38-DwJ4slQ5_i

Toetje

<https://youtu.be/3p3xUeBJJvc?si=OROsS8dctKEOkvyc>

DE DRENKELING 15 x audioproducties

Sonnettencyclus, afgewisseld met 15 monologen, ingesproken door Rutger Weemhoff, geluidscollage van Frank Gustafson.

In vijftien fragmenten wordt u meegenomen op een 5 uur durende tekstuele tour-de-force in een meditatieve stroom van woorden: de als een symfonisch muziekstuk klinkende gedachtestroom van een drenkeling. Het onderbewustzijn van deze drenkeling doet in al zijn gelaagdheid ook uw gedachten kolkend stromen. U betreedt een geheel eigen wereld, het universum van een kunstenaar:

De Tederheid

<https://youtu.be/LruvKYoHmuc?si=CFW61t7pWrMQHVR3>

De Verliefdheid

https://youtu.be/hZgNykaU3n8?si=6VRD0FhFYHZe_vbK

De Liefde

<https://youtu.be/5RDHB6Gblk0?si=ljxgDbJRBF17wOqI>

De Vreugde

https://youtu.be/uAWilq8ckc4?si=bs-bFKNpy30_avFW

De Hysterie

<https://youtu.be/b8h7V6S49jo?si=eFXka97fwgTPJ-Kk>

De Wellust

<https://youtu.be/vYxk3b9nTxU?si=UO2TuyuXOMhBUXv->

De Woede

<https://youtu.be/Mj3a3LJPRmA?si=WBGiXjPTzu5aeYuz>

Het Verdriet

<https://youtu.be/aF0Q3MeUsqg?si=BaQYigTy5-IKnopJ>

De Uitzinnigheid

<https://youtu.be/GtTS0cdbLys?si=2ozJIXWGfkyi6dtR>

De Haat

<https://youtu.be/yZF1gCa5rVk?si=yQ7GuF56Sg7gZ3l>

Het Verlangen

<https://youtu.be/ZPfOrrQrzEM?si=NZpDwcYZBTShI-DW>

De Wanhoop

https://youtu.be/ErNCbeb04QE?si=uth-N3PnyJ4_1XWO

De Angst

<https://youtu.be/V4mqseU3AX0?si=2jD6tT8MMX9JuDO0>

De Waanzin

<https://youtu.be/34ITfksLprM?si=7Noc1Onx07mY6sd4>

De Verwondering

<https://youtu.be/y7ZG9IMW39g?si=bt8O0Uqv5bJIEVLQ>

POËZIE

Emoties

https://youtu.be/4-UI46Px_BE?si=qJ1oleWiyGBADtC

Meeslepende bundel met vijftien sonnetten over uiteenlopende emoties als: Tederheid, Wellust, Woede, Wanhoop, Haat, Verwondering en nog meer. Ingesproken door auteur Rutger W. Weemhoff, afgewisseld met geïmproviseerde muziek, door hem vertolkt op piano.

Waterlandcyclus

<https://www.youtube.com/watch?v=tp6F3g0QLEs>

Ten noorden van Amsterdam ligt het unieke gebied Waterland. Op deze opname beluistert u inspirerende gedichten over dit merengebied, waar de auteur reeds lang een deel van het jaar woont en werkt. De auteur spreekt zelf de teksten in, afgewisseld met door hemzelf gecomponeerde, op de piano uitgevoerde muziek.

Manicyclus

https://www.youtube.com/results?search_query=Manicyclus+gedichten

Eenvoudige gedichten, ingesproken door de auteur, over het middelste schiereiland van de Peloponnesos: Mani. De auteur heeft zich laten inspireren door de cultuurhistorische

impact die dit schiereiland in de loop van de jaren op hem heeft uitgeoefend. Afgewisseld met door hem zelf gecomponeerde en op de piano uitgevoerde muziek.

BIBLIOGRAFIE

Rutger Willem Weemhoff

ROMANS

[De Oerhoer](#) > schelmenroman

De Oerhoer is een schaamteloos obscene en tegelijkertijd hoogst spiritueel boek. Deze schelmenroman over het eigentijdse elitebordeel Paradise Now biedt de lezer een satirische blauwdruk van ons apocalyptische tijdsgewricht. U wordt meegenomen in een woeste literaire achtbaan die uw wereldbeeld voorgoed doet kantelen. Bunga, bunga!

Dodeman > misdaadroman

Kroniek van een bijna-dood ervaring. De revolutionaire activist Dodeman wordt gezocht door de FBI, de roman verhaalt zijn geschiedenis, zijn avonturen, zijn achtervolging, zijn strijd op leven en dood. Een eigentijdse roman over een gewelddadige en uiterst controversiële figuur, die toch de harten van de lezer weet te stelen. Sensationeel, bloedstollend en spannend. Met wiskundige precisie vallen alle legstukjes van de puzzel uiteindelijk in elkaar.

Persona non grata > avonturenroman

Deze op ware gebeurtenissen gebaseerde roman beschrijft het levensverhaal van de frivole dr. Eduard Kommer. Zijn montere levensmotto was: vrij mijn koers. Met zijn vrijgevochten levenswijze was hij zijn tijd ver vooruit. Enerverende issues in dit boek: zijn jeugd in Indië, zijn studie medicijnen in Utrecht, roeien, huwelijk, tweede wereldoorlog, actief in het artsenverzet, zijn verre reizen als scheepsarts, de diepe hartstocht voor zijn concubine, zijn scheiding, nogmaals Indië, familieperikelen, wanhoop en dood.

Aan gene zijde > toneelroman

De hoofdpersoon van deze toneelroman lijdt aan een multiple personality syndroom en bestaat uit maar liefst 25 personificaties. Stuk voor stuk passeren deze de revue in deze tragikomische vertelling, die zich afspeelt in het hiernamaals, aan gene zijde. Al met al is het een rocky horror show, met veel satirische, soms zelfs satanische issues. Deze grimmige toneelroman zit vol verwijzingen naar de actualiteit, zoals de totalitaire financialisering van de samenleving, opkomend fascisme, worldwide, maar ook naar verborgen geschiedenis en mystiek. Er worden tal van filosofische uitstapjes gemaakt over bewustzijn en moraal. Tenslotte gaat het ook over gemankeerde liefde en de stille dood.

KORTE VERHALEN

Appetijt

In een keur van korte en langere verhalen beproeft de schrijver talloze recepten: thriller, filosofisch discours, reisverhalen, beschrijvingen van magisch-realistische gebeurtenissen, u wordt als lezer steeds verrast door weer een geheel nieuw genre. De auteur heeft dit boek aan zijn eigen vier zoons opgedragen.

NOVELLES

Adam en Heva

> novelle

De auteur neemt u mee in een eigentijdse, mythologische novelle. Kroniek van een Verbond. Een oud religieus verhaal, opnieuw verteld: de mens in wording, verscheurd door goed en kwaad..

De Bus van heden naar verleden

> novelle

Deze novelle ontmythologiseert de Bevrijding. In het heden rijdt een touringcar naar het voormalige Kamp Dachau met een groepje voormalige NL-verzetsstrijders op hoge leeftijd, politieke gevangenen van de Gestapo destijds. Deze reis maakt herinneringen los aan de tocht die zij in '45 na de bevrijding van het kamp als overlevenden ondernamen vanuit Dachau met een gammele Amerikaanse legerbus, retour naar het recentelijk bevrijde Holland. Een reis die bepaald niet vlekkeloos verliep. Dat laatste geldt trouwens ook voor de busreis die in het heden gemaakt wordt. De beide busreizen vormen zo een spannende mix van vergankelijkheid en actualiteit.

De Mensen van de Buitenwereld

> novelle

Kroniek van een kinderleven.

In een huisgezin van louter exact geschoolde, doch gevoelsarme ouders doen zich problemen voor. De oudste zoon des huizes blijkt het kind van de huisvriend te zijn. Deze is ontwerper van attracties van De Efteling. Het sprookjespark speelt een belangrijke rol in dit verhaal, dat verteld wordt vanuit het perspectief van het jongste kind in het gezin. Deze gevoelige jongen speelt het spel van de volwassenen niet mee. Hij weigert de stap naar de wereld van de Grote Mensen te maken.

Hij speelt zijn eigen spel, in de Efteling of..

KINDERBOEK

[Koetjes en Kalfjes](#) > kinderboek

Deze bundel met dierenverhalen voor vaders en hun zonen (vanaf tien jaar) bevat een reeks spannende vertellingen. Deze spelen zich af in verschillende landen, met telkens een ander dier in de hoofdrol. Thematisch sluit dit boek naadloos aan op de leefwereld van jongens vanwege zijn eerlijke en soms harde inhoud. Daarom is het boek ook zeker voor hun vaders interessant.

GEDACHTEGOED

www.FilosofievandeDood.nl

> populair-wetenschappelijk werk

Het allereerste boek van Rutger Weemhoff is een werk met tal van lichtzinnige filosofische analyses omtrent alles wat met de dood te maken heeft. Dit zeer persoonlijke boekwerk heeft niets academisch: het is als een rijke rivier van filosofische ideeën, nieuwste ontwikkelingen op het gebied van de neurologie, diepzinnige inzichten in een mogelijk kwantum fysisch te bewijzen hiernamaals. Het legt bovendien talloze dwarsverbanden tussen wetenschap en kunst. Een must voor iedere zoeker naar waarheid. Deel I Engelse vertaling: binnenkort op verzoek verkrijgbaar.

De Vrije Wil en de Hongerstaker

>Wetenschappelijk discours, wij zijn meer dan onze hersens.

Gedachten

> essays

Aforismen, redematies, boude beweringen, essays.

Met onder meer: inleidingen op de filosofie van de dood, modern fascisme, de vrije wil en het toeval, kunst, integratie, en diepte-analyses m.b.t. de internationale politiek.

ESSAYS en BRIEVEN

Hilarische Historie van een Herrenhaus

> verzamelbundel met literaire allerhande. Korte verhalen, essays, artikelen, gedichten, polemieken.

Mijn Brieven 1, 2, 3

> trilogie in briefvorm

Trilogie over ons apocalyptisch tijdsgewricht. Dagelijks schreef de auteur talloze brieven en ging in dialoog met o.a. BN-ers, columnisten, hoofdredacteuren, schrijvers, wetenschappers.

BLOG

Het Blogboek van Partout

> columns

Jarenlang heeft het scherpe pennen-tje van Rutger Willem Weemhoff onder het pseudoniem Partout de actualiteit op de korrel genomen, onder andere op het Volkskrant blog. Een selectie van deze columnist doet uw bloed weliswaar soms koken, daar staat tegenover dat u vaak over de grond kronkelt van het lachen. Harde satire!

TONEEL/SCENARIO'S

Toneelstukken

De bundel Toneelstukken bestaat uit Victoria, De Emotionelen en De Zelfmoordenaar

Victoria eenakter

Victoria is geschreven bij wijze van leerstuk voor het vierde jaar van de Toneelschool, over een medeleerling die komt te overlijden. Wat maakt dat los bij haar leeftijdgenoten?

De Emotionelen avondvullend stuk

De Emotionelen is een avondvullend stuk voor twee acteurs, in 30 verschillende rollen. Tal van emoties worden nu eens teder, dan weer fel getekend. Oude mensen, een stel pubers, God en de Duivel, een clownsvader en zijn zoon, een

rechercheur en een terrorist, - een reeks van de meest uiteenlopende duo's passeert de revue.

De Zelfmoordenaar avondvullend toneelstuk.

Op het moment dat hoofdpersoon Isak na jaren zover is dat hij de daad bij het woord wil voegen en iedereen van zijn geliefden heeft uitgenodigd om voorgoed afscheid van hem te nemen, gaat de loop der gebeurtenissen met hem aan de haal..

Scenario's

De bundel scenario's bestaat uit De Spermadonor en Dood doet leven

De Spermadonor > korte telefilm

Het is een tragikomisch scenario voor een telefilm, het onderwerp spreekt voor zich. Een man vindt na tientallen anonieme bevruchtingen zijn echte liefde.

Dood doet leven > filmscenario

Het is een scenario voor een speelfilm, geschreven i.o.v. van het Filmfonds. Een touringcar reist naar het voormalige kamp Dachau, met daarin een groepje verzetsmensen van allerlei pluimage. Deze reis maakt herinneringen los aan de tocht die zij destijds ondernamen met een gammele Amerikaanse legerbus vanuit Dachau naar Holland, na de

bevrijding. Een reis die destijds bepaald niet vlekkeloos verliep. Evenals de bustocht in het heden trouwens. Dit verhaal ontmythologiseert de Bevrijding.

POEZIE

Emoties

> dichtbundel

De bundel Emoties bestaat uit 3 delen Emoties, Waterlandcyclus, Manicyclus.

Emoties

In Emoties wordt u via 15 meeslepende, emotionele sonnetten door de dichter meegevoerd in een reeks passionele gebeurtenissen, die alles te maken hebben met een grote, helaas mislukte liefde.

Waterlandcyclus

Verder bevat deze bundel de Waterlandcyclus: jarenlang woonde en werkte de dichter in het prachtige Waterland, het merengebied boven Amsterdam. Woerden en moddergaten, maar ook bloemenveldjes en ijsvisioenen.

Manicyclus: tenslotte bevat deze bundel ook nog de Manicyclus. Een deel van het jaar

woont en werkt de dichter op het prachtige schiereiland Mani, de middelste vinger van de Peloponnesos. Torenhuizen en vijgenbomen, herders met geiten en goddelijke vergezichten. Het is alsof u droomt, zo mooi is Mani.

Daar komt de bruid

> gedichtencyclus

In een vrije reeks gedichten gaat de dichter in deze bundel eerst terug naar zijn jeugd, proeft opnieuw van de vrijheid als jonge man, maar stuitert uiteindelijk via hartstochtelijke liefdes op de harde rotsen van ouderdom en dood.

Gedichten voor de slapelozen

> dichtbundel

In deze bundel doet Rutger Weemhoff als dichter op heel uiteenlopende wijze poëtisch verslag van zijn binnen- en buitenwereld.

De Drenkeling

> experimentele tekst

De Drenkeling omvat in 15 fragmenten een 4 uur durende monoloog. Telkens voorafgegaan door 15 sonnetten, wordt u meegenomen in een meditatieve stroom van teksten: de als een muziekstuk klinkende gedachtestroom van De Drenkeling. De zee van het onderbewuste van deze drenkeling doet in al zijn gelaagdheid ook uw gedachten kolkend stromen. U betreedt een geheel eigen wereld, het universum van een kunstenaar. Voor de geluidscollage tekende de Deen Frank Gustafson. Attentie: ook op verzoek bij Uitg. Partout verkrijgbaar als audiotour.

LEREN ACTEREN

> 3 methodische handboeken

Leren Acteren (ringband) > handboek
Rutger W. Weemhoff was jarenlang zelf actief als acteur in het theater en op televisie. Leren Acteren is een studieboek voor allen die zich professioneel met theater bezighouden. Het is vanuit 10 jaar leservaring geschreven. De eerste helft van het boek bevat een beknopte theoretische onderbouwing over het acteren. Maar juist door de 170 oefeningen is het vooral ook een heel bruikbaar handboek voor de praktijk. Methodisch en stap voor stap: een must voor elke acteur! Zie ook: Leren Acteren voor de camera en Docent Drama met camera van dezelfde auteur.

Leren Acteren voor de camera

> handboek (ringband)

Over alle aspecten van het leren acteren voor de camera, ten behoeve van professionele acteurs. De eerste helft van het boek bevat een beknopte theoretische onderbouwing over het acteren voor de camera. Juist door de 175 oefeningen is het ook een heel bruikbaar handboek voor de praktijk. Het is vanuit 10 jaar leservaring geschreven. Methodisch en stap voor stap, in handige ringband. Een must voor elke acteur voor de camera. Weemhoff schreef ook de handboeken: Leren Acteren; Docent Drama met camera.

Docent Drama met camera

> handboek (ringband)

Over alle aspecten van het lesgeven met behulp van de camera, ten behoeve van professionele docenten drama, inclusief oefeningen. Methodisch en stap voor stap, in handige ringband. Het is vanuit 10 jaar leservaring geschreven. Een must voor elke docent drama met een 'beeldende' visie! Dit boek stelt zich ten doel de docent die met camera wil werken te professionaliseren. Allereerst zijn in dit boek een aantal hoofdstukken gewijd aan filmtechniek. Dan volgen tal van hoofdstukken uit de praktijk. Denk hierbij aan inzet van de camera als een didactisch hulpmiddel bij spellessen en projecten in het onderwijs, in dit boek toegespitst op verschillende

leeftijdscategorieën. Of aan de inzet van de camera bij een spelproductie met beginnende of gevorderde amateurs. Denk ook aan de ondersteunende inzet van de camera bij een specifieke doelgroep, bijvoorbeeld gevangenen. Je kunt ook de camera gebruiken voor het realiseren van een professionele dramaproductie, uit te zenden door de (lokale) televisie. Zie ook de handboeken: Leren acteren, Leren acteren voor de camera van dezelfde auteur.

Alle verdere info treft u op:

www.uitgeverijpartout.nl

BOEK EEN BOEK
BIJ PARTOUT

© 2026